

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Kněžská 8, 370 01 České Budějovice

tel: +420 387773537

fax: 386 354 994

e-mail: dvorakoj@tf.jcu.cz

Oponentský posudek k licenciátní práci

Ing. Mgr. Marie Zimmermannové

Předložená licenciátní práce s názvem „Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920-1994“ je ambiciózním dílem, v němž se autorka pokouší podat podrobný přehled o českých autorech, kteří publikovali buď přímo katechetická díla anebo díla s katechetikou související. Autorce se podařilo shromáždit a prostudovat nesmírné množství pramenů. Často studovala původní prameny přímo, někdy ale zprostředkovaně, tzn. že použila už existujících přehledových publikací.

Na s. 5-6 uvádí autorka tři cíle své práce: *popsat vývoj katechetiky* v českých zemích v letech 1920-1994, dále *porozumět vývoji katechetiky* ve sledovaném období, a nakonec – *přispět k porozumění účelu a možnostem pokoncilní katechetiky*. Vzhledem k charakteru i obsahu práce se dá jako ústřední cíl práce chápat cíl druhý (porozumět vývoji katechetiky ve sledovaném období), zatímco cíl první (popis vývoje) je předpokladem k dosažení cíle předešlého. Třetí cíl se mi jeví neadekvátní, protože přesahuje možnosti daného literárního útvaru (licenciátní práce založená na kritické studii historických pramenů).

Autorka pojala svoji studii jako empirický výzkum, v němž si stanovila hypotézy (s. 15-16), které se v rámci práce pokusila verifikovat. Výsledky této verifikace uvádí jak v závěru jednotlivých kapitol, tak i v závěru celé práce. Předmětem výzkumu byly monografie a články vybraných českých autorů, kteří publikovali v oblasti katechetiky. Metodou výzkumu byla obsahová analýza, zaměřená na *pojetí katechetiky a vymezení katecheze*, dále na *adresáty, význam, obsah, cíle, metody a organizaci katecheze* a v neposlední řadě na *osobnost katechety*. Autorka nejprve charakterizovala hlavní díla vybraných autorů a poté sestavila do tabulek myšlenky vybraných děl těchto autorů k výše uvedeným tématům. Celé sledované období ještě rozdělila na tři etapy: 1920-1950, 1950-1990 a 1990-1994.

Po stránce formální je práce na velmi dobré úrovni, autorka poctivě cituje použité prameny. Forma bibliografických citací je většinou vyhovující, i když se mírně odlišuje od české normy. Autorka ovšem kromě jednoznačně správných způsobů citace uvádí také dva způsoby, které mohou být zavádějící:

a) při citování periodik uvádí autorka číslo sešitu a za ním v závorce vročení, což se mi nezdá vhodné, protože čtenář může první číslo považovat za pořadové číslo ročníku;

b) v záhlaví bibliografické citace dokumentu autorka uvádí u kolektivního autorství název korporace, což odporuje bibliografickým normám; v záhlaví má být název díla, název korporace se vkládá do údajů o původcích.

Po stránce vnější úpravy i po stránce jazykové je práce na výborné úrovni. Práce je psaná zajímavým a čtivým slohem, přitom si zachovává odbornou přesnost. Překlepů a jazykových chyb je v práci velmi málo.

Nejzávažnějším problémem práce je ne zcela šťastně zvolený metodický postup. Zdá se, že se autorka nechala inspirovat metodologií empirických výzkumů ve společenských vědách, tak jak se běžně provádějí v České republice. Pokud totiž cílem práce byl *popis a pochopení vývoje katechetiky* ve sledované době na sledovaném území, mohla autorka analyzované literární prameny rozdělit a výsledky jejich analýzy strukturovat a posléze interpretovat. Tak by mohla poskytnout zamýšlený přehled katechetiky a naznačit její vývoj. Z hlediska cíle práce se mi jeví jako naprosto přebytné stanovení „pracovních hypotéz“ na s. 15-16, zejména když tyto jsou stanoveny pouze na základě autorčina předporozumění, jak autorka na s. 15 sama přiznává. Tyto hypotézy zužují a možná i částečně determinují výsledky dalšího zkoumání.

Další diskutabilní metodickou otázkou je metoda srovnávání obsahu, kterou autorka použila v tabulkách rozdělených podle předem daných kategorií. Autorka se snaží najít ve vybraných dílech jednotlivých autorů sledované doby ke každé předem dané kategorii relevantní výroky (anebo aspoň jejich shrnutí). U některých autorů nebylo možné najít žádné relevantní výroky ke zvolené kategorii, takže autorka byla někdy nucena uvést i ty výroky, které se zvolené kategorie dotýkají pouze okrajově.

Autorka opakovaně přiznává, že vztah mezi katechetikou a náboženskou pedagogikou, příp. dalšími disciplínami není dostatečně vyjasněný. Pokud ovšem podáváme přehled nějaké disciplíny, nemůžeme se spokojit s touto nevyjasněností, ale musíme jasně formulovat alespoň vlastní pracovní definici – při vědomí, že na danou problematiku existují také jiné názory. Z textu předložené práce není

totiž zcela jasné, zda autorka sleduje vývoj literárních pramenů, které obsahují informace o katechezi, jak ji v určité době chápali uvedení autoři, anebo o katechezi v širokém slova smyslu, jak ji zřejmě chápe autorka sama. Z toho pak vyplývá i ne zcela transparentní výběr uváděných autorů. Autorka např. na s. 99 hovoří o „katechetických metodách“ Josefa Zvěřiny, ačkoli se Zvěřina spíše považoval za vyučujícího a popularizátora teologie než za katechetu, a na druhé straně nezmiňuje dílo Ludmily Muchové, která se sice rovněž nepovažuje za odborníci v katechetice, ale již ve sledované době se vyjadřovala k tématům, o kterých předložená práce pojednává.

Pokud jde o poslední krátké období (1990-1994), je zde patrná určitá nesourodost srovnávaných pramenů: autorka srovnává díla dvou vyučujících bez odborného katechetického vzdělání (Kolář, Bahounek) s dílem autorky zaměřené spíše na náboženskou pedagogiku (Nováková) a s oficiálním dokumentem ČBK (Katechetické směrnice). Autorka vzhledem k tomuto období uvádí několik zjednodušených tvrzení, jako např. že nikdo nebyl v této době vyslán do zahraničí ke studiu katechetiky (nesporně v této době studoval v Římě na UPS Ludvík Dřímál, absolventi dálkového kurzu v Erfurtu si dokončovali – legalizovali – svoje dosavadní studia, v r. 1994 odešel na studia do Říma Vojtěch Eliáš, někteří další duchovní se pokoušeli doplnit si katechetické vzdělání v Polsku atd.). Dalším zjednodušením je nepřesná a trochu zavádějící charakteristika vztahu Teologické fakulty Jihočeské univerzity ke katolické církvi (s. 13, pozn. 43) a poněkud paušalizující posuzování vývoje katechetiky v tomto období.

Předložená licenční práce je bezesporu svědectvím velké píle autorky. Obsahuje řadu cenných a jinak těžko dostupných informací. Z tohoto hlediska ji můžeme jistě považovat za velmi cenný příspěvek do odborné diskuse. Je škoda, že je tato práce koncipována natolik doširoka, že autorka nemohla v rámci omezeného rozsahu licenční práce poskytnout hlubší teologickou analýzu zkoumaných pramenů.

Práci doporučuji k obhajobě.

České Budějovice, 20. září 2010

doc. Michal Kaplánek, Th.D.
oponent